

Muhulane

Nr 2 (327)

Veebruar 2017 (küünlakuu)

Muhu leht

Reedel, 24. veebruaril kell 13

EV 99. aastapäevale
pühendatud pidulik kontsert
ja 2016. a preemiate
üleandmine
Muhu Põhikoolis.

Mo südame külges kinni

vastu meite õueküüki
oo kiviküna
mo ristiisa Tõnuvoadu Vaali
reakis -

Muhuse Tamse mõisa
koera vastu vahetat iidlane
ta kojo koa õueküügi tein
sõuke kange tüömies oln
mo südame külges kinni
irmuhked reakimised - tegemised
nägu koa mu isaema nänne oeted
peaotsas jalgeotsas päeges

kiiskamas
oma ausa elamisega nänn
kiiskas koa
viel paljast pildiroami sihes ta
mo lapselapselast sõnadeta
õppeb

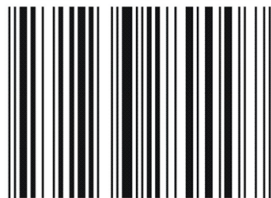
sinisetäpiline luusa selgas
konksus käed põllealasi peal
Irma Järvesalu

Vabariigi aastapäeva kingiks
kodusaarele (murdeluuletuslikult
"Sõeru tänava suu")

Hellamaa külakeskuses rätikute näitus

"Nostalgiline suveootus"
avatud T, K, 9.00-17.00 N 9.00-
18.00 R, L 9.00-13.00

ISSN 1736-289X



9 771736 289007

Muhufitness toob huvilised jõusaali

Alates käesoleva aasta jaanuarist on huvilistel olnud võimalus Muhu spordihoones **Muhufitnessi** jõusaali ringtreeningutest osa võtta.

Huvi treeningute vastu on olnud üle ootuste suur ja lisandunud on täiendav **jõusaali ringtreeningu** aeg pühapäeviti. Alates veebruarist on võimalik huvilistel treeningutest osa võtta juba **kolm korda** nädalas: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 18.00-19.00 ning pühapäeviti 15.00-16.00.

Jõusaali ringtreening nii meestele kui naistele ja on
Loe edasi lk 3.



Oravate rühma lapsed (vt ka lk 3).
Alli Kalm

Teatepulk läks üle Anu Kaljustele



Esiplaanil
Anne ja Anu.
Raido Liitmäe

31. jaanuaril andis Anne Leesla Hellamaa raamatukogus teatepulgale üle uuele juhatajale. Anne Leesla on töötanud Hellamaa raamatukogus peaaegu 30 aastat. Uueks raamatukogu juhatajaks ja Hellamaa külakeskuse perenaiseks on Anu Kaljuste.

Muhu Vallavalitsus tänab Anne Leeslat pikaajalise ja kohusetundliku töö eest!

Tänu. Täna südamest kõiki, kes mind mees pidasid ja mulle edaspidiseks eluks head soovima tulid. Tuhat tänu Tiinale, kes mind sellise imetoreda lahkumispeo korraldamisega siiralt üllatas.

Kallid Hellamaa raamatukogu lugejad, uskuge või mitte, aga just ja ainult tänu teile möödusid mu 29 tööaastat raamatukogus lausa lennates.

Anne Leesla



9. jaanuaril sündis Krista ja Matti Niinepi perre tütar **Marleen** Niinep.

18. jaanuaril sündis Heivi Veskimeistri ja Raul Riiboni perre poeg **Rico Robin** Riibon.

Head muhulased!

29.12.2016. a kohtumäärusega kuulutati välja **Sikassaare Metsad OÜ** pankrot.

Kõigil, kes nimetatud ettevõttega tehinguid teinud ja kellel rahad saamata jäänud, tuleb kahe kuu jooksul pankrotiteate avalikustamisest Ametlikes Teadaannetes teavitada pankrotihaldurit enne pankroti väljakuulutamist tekkinud nõuetest võlgniku vastu.

Pankrotihaldur vandeadvokaat Veli Kraavi, kontakt 6640620, e-post kraaviab@kraaviab.ee

Nõute esitamise tähtaeg 28. veebruar 2017.

Pankroti väljakuulutamise teatega saab tutvuda aadressil www.ametlikudteadaanded.ee, teadaande nr 1067409.

Vallavalitsuse istungitelt

4. jaanuar

Otsustati kehtestada Kantsi k Uie-Peedu ja Luha kü detailplaneering (DP).

Väljastati projekteerimistingimused Kallaste k Andovälja mü elamu püstitamiseks.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht Paenase k Päma mü kaalutlusotsuses toodud tingimustel.

Väljastati ehitusluba Soonda k Platsi mü asuva sõnnikuhoidlana registreeritud, kuid tegelikkuses laopinnana kasutatud ehitise lammutamiseks.

Kinnitati lihthanke "Muhu perearstikeskuse 2. korruse ümberehitamise tööprojekti koostamine ja ehitustööd" tulemused; kvalifitseerunuks ja edukaks pakkujaks tunnustati OÜ Colleser.

Kinnitati lihthangete "Muhu endise hooldekodu hoone ümberehitamise omanikujärelvalve" ja "Muhu endise hooldekodu hoone ümberehitamise tehniline konsultant" edukaks pakkujaks AS Infragate Eesti.

Kinnitati Muhu lasteaia ja põhi-

Volikogu 18. jaanuari istungi päevakord:

- Vallavara otsustuskorras võõrandamine
- Maaüksuse koormamine isikliku kasutusõigusega
- Simisti Lõkitsa detailplaneeringu algatamine
- Korterelamu rekonstrueerimine ja investeerimislaenu võtmine
- Revisjonikomisjoni 2017. a tööplaani kinnitamine
- Informatsioonid.

kooli koha arvestuslik maksumus 2017. aastaks: lasteaia kohamaksu tegevuskulu arvestuslik maksumus lapse kohta 271.51 eurot kalendrikuus ning põhikooli õpilaskoha arvestuslik maksumus ühe õpilase kohta 182.50 eurot kalendrikuus.

5. jaanuar

Koosolek Kaitseliidu laskeharjutuste teemal Koguva karjääris. Osalesid Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik, Koguva külanem, Igaküla külanem, Koguva külaseltsi esindaja ja Muhu Jahiseltsi esimees. Otsustati 2017. a laskeharjutuste kava kooskõlastada ja kavandada võimalusel harjutused ühele nädalavahetuse päevale, lõhkamisharjutused viiakse Sörve. Korrigeeritakse ohutsooni kaarti ja parandatakse teavitamist.

11. jaanuar

Otsustati jagada Paenase k Kaerasaadu kü: Kaerasaadu (elamumaa) ja Rukkisaadu (maatulundusmaa - mtm).

Vaadati läbi volikogu materjalid.

18. jaanuar

Tunnistati kehtetuks Muhu Vallavalitsuse 25.11.2011 korraldus nr 274 "Kuvaregiteeritavate prillide ja muude nägemisteravust korrigeerivate abivahendite hüvitamine". Hüvitamist reguleeritakse asutuse juhi käskkirjadega.

Tehti muudatus 2.3.2016 Muhu Vallavalitsuse korralduse nr 46 p 2 ning preambulist, asendades nimi Ellumäe nimega Elumäe.

Määrati Nautse k Mikhli kü sihtotstarbeks 100 % ärimaa; Kuivastu

k Jaani kü sihtotstarbeks 5 % ärimaa ja 95 % mtm.

Väljastati projekteerimistingimused Kantsi k Ado mü elamu püstitamiseks.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht Simisti k Muuluka mü kaalutlusotsuses toodud tingimustel.

Otsustati väljastada reklaami eksponeerimise luba OÜ-le Prisma Net eksponeerimiseks Kuivastu sadama kinnistul.

Otsustati toetada õpilase huvitegevust MTÜ Leisi Spordiselts jalgpalli treeningutel.

Eraldati toetusi (Saaremaa Ühiskooli 100. lennu kabaree-etenduse korraldamiseks; MTÜ Saaremaa Kodukant tegevuse korraldamiseks).

27. jaanuar

Väljastati projekteerimistingimused Rootsivere k Uuetoa mü elamu püstitamiseks.

Väljastati ehitusluba Mäla k Värava mü asuva elamu laiendamiseks üle 33 % esialgsest mahust.

Kinnitati Simisti k asuva Lõkitsa kü DP lähteseisukohad. Planeeringu eesmärgiks: ehitusõiguse määramine mü-le, ranna ehituskeeluvööndi vähendamine; rannikule soovitakse rajada lautrit.

Võeti vastu ja suunati avalikule väljapanekule Kuivastu k Tammikülje kü DP. Avalik väljapanek: 14.2.-1.3. 2017.

Otsustati tunnistada kehtetuks Muhu Vallavalitsuse 18.1.2017 korraldus nr 10 "Nautse k Mikhli mü sihtotstarbe muutmine", kuna Maakataster esitas 24.1.2017 Muhu Vallavalitsusele sellega seonduva nõude.

Planeeringud

Detailplaneeringu avalik väljapanek Muhu Vallavalitsuse 27.1.2017. a istungil võeti korraldusega nr 20 vastu Kuivastu külas asuva Tammikülje (katastritunnus: 47801:008:0685, pindala 12927 m²) katastriüksuse detailplaneering.

Planeeringu eesmärgiks on maaüksusele suvila ja kõrvalhoonete rajamine, maa sihtotstarbe muutmise elamumaaaks, teede, tehnovõrkude ja -rajatiste rajamine ning servituutide seadmise vajalikkuse määramine.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub **14.2. – 1.3.2017. a.** Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda Muhu Vallavalitsuse maa- ja planeeringuosakonna ruumides ning Muhu valla kodulehel: <http://www.muhu.ee/Detailplaneeringud>

Ettepanekud ja vastuväited planeeringulahenduse osas palume esitada kirjalikult detailplaneeringu avaliku väljapaneku jooksul.

Info: tel 454 8984, maa@muhi.ee

Muhu Vallavalitsus kehtestas 4.1.2017. a korraldusega nr 1 Muhu vallas Kantsi külas asuvate Uie-Peedu (katastritunnus 47801:007:0234, pindala 2,38 ha) ja Luha (katastritunnus 47801:007:0780, pindala 8,8 ha) katastriüksuse detailplaneeringu.

Planeeringu eesmärgiks on maaüksuste kruntimine, ehitusõiguse ja maa sihtotstarvete määramine, teede, tehnovõrkude ja -rajatiste rajamine ning servituutide seadmise vajalikkuse määramine. Uie-Peedu ja Luha maaüksuste arvelt soovatakse moodustada 4 elamukrunti ja 4 maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksust.

Vallavalitsuse korraldusega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister; info tel 453 0680, maa@muhi.ee

Muhu Vallavolikogu algatas oma 18.1.2017. a otsusega nr 184 Simisti küla Lõkitsa maaüksuse detailplaneeringu ning jättis algatamata keskkonnamõtjude strateegilise hindamise.

Planeeringu eesmärgiks on Lõkitsa maaüksusele (elamumaa, katastritunnus 47801:001:0398, pindala 2,22 ha) ehitusõiguse määramine ning ranna ehituskeeluvööndi vähendamine. Lõkitsa maaüksusele soovatakse rajada elamu koos kõrvalhoonetega. Hoonestust kavandatakse samale joonele naaberkiinnistute hoonestusega (ca 90m põhikaardijärgsest rannajoonest). Rannikule soovatakse rajada laut.

Detailplaneeringuga muudetakse osaliselt Simisti küla Kaisturanna maaüksuse detailplaneeringut (kehtestatud 29.8.2012 Muhu vallavolikogu otsusega nr 145).

Tuginedes keskkonnamõtjude eelhinnangu tulemustele ning asjaomaste asutuste seisukohtadele leiti, et seoses planeeringu realiseerimisega olulist keskkonnamõtju ei kaasne ning keskkonnamõtjude strateegilise hindamise algatamine pole põhjendatud.

Detailplaneeringu algatamise ja KSH algatamata jätmise otsusega ning keskkonnamõtju eelhindamisega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister; info tel 453 0680, maa@muhi.ee

NB kui soovite osaleda planeeringu koostamises või saada teavitusi või lisainfot, siis palume teavitada sellest Muhu vallavalitsust ning märkige ka ära viis, kuidas soovite edaspidi infot saada ning planeeringu väljatöötamises osaleda.

Lasteaia aastalõpu üllatus

Eelmise aasta lõpul toimus MTÜ Aga Mina korraldatud konkurss „Aga mina mängin”, mille tulemusena said 50 väikest Eestimaa lasteaeda endale tasuta toredate pörandamängu „Aga mina”. Mäng on heaks õppevahendiks, mille eesmärk on anda lastele ja ka nende vanematele teadmisi erinevate vigastuste ennetamise alal.

Kokku taotlesid konkursi korras mängu 233 lasteaeda. Meie lasteaed oli üks 50-st õnnelikust, kes selle endale sai. Taotlemisel pöörati tähelepanu ka sellele, mida lasteaiaid ise juba varem vigastuste ennetamise alal on teinud. Mängu jagamine oli võimalik tänu MTÜ-le Aga Mina ja tema hulga koostööpartneritele.

Pidulik tänusündmus ja mängude kätteandmine toimus 21. detsembril Tallinnas Møller Auto Mustamäe keskuses. Tallinnasse olid kokku kutsunud võitnud laste-



Tänuürituse pildil on koos Reet Hobuskoppeliga (2.) projekti eestvedajad.

Ain Saare

aedade esindajad, keda tervitasid projekti eestvedajad ja toetajate esindajad. Kohapeal toimus mängu tutvustus ja üritus lõppes ühise pildistamise ning kohvi ja suupistetega.

Tänu toredate jõuluüllatuste eest MTÜ-le Aga Mina ja kõigile projektikoostööpartneritele.

Reet Hobuskoppel

Muhu lasteaed kipub kitsaks jääma, pajas 13. jaanuari Saarte Hääl. Sõimerühmas on praegu 15 last, keskmises rühmas 22 ja suuremaid lapsi 20. Möödunud aasta aprillist sai lasteaed juurde ühe õpetajakoha. Laste arv on kasvanud ka koolis, kus õpib sel õppeaastal 91 õpilast.

Muhufitness toob huvilised jõusaali

Algus lk 1.

suurepärane võimalus teha jõusaaliseadmetega tutvust ning saada mõnus trennitöö. See sobib nii algajatele kui ka edasijõudnutele, kes soovivad treeningutesse vaheldust.

Ringtreening arendab eelkõige lihasvastupidavust ja koormab kogu keha lihaseid. Kasutame trennis erinevaid vahendeid ja plokksüsteeme, samuti sooritame harjutusi oma keharaskusega. Treening koosneb nii tehnilisematest kui ka soorituselt lihtsamatest harjutustest ning on mitmekülgsest arendav. Hoian kogu treeningu vältel osalejatel silma peal, vajadusel aitan ja korrigerin tehnikat, tagamaks, et igaüks omandaks korrektse tehnikat ning saaks trennist maksimaalse kasu.

Lisaks ringtreeningutele toimuvad kokkuleppelistel aegadel ka **personaaltreeningud**, kuhu võib tulla nii üks kui ka kahekesi.

Eelmise aasta märtsis kolisime koos abikaasa ning kahe poja Uku ja Kõuga Muhuse Nurme külla, kuhu ostsime talu. Just siin tekkis plaan omandada kultuurismi ning fitnessi treeneri kutse, et anda omapoolne panus Muhu kogukonnale. Novembrikuust alates omangi EOK kultuurismi- ja fitnessitreeneri litsentsi.

Sport on minu elus alati tähtsal kohal olnud ning tähendab eelkõige



tervislikku eluviisi, mis aitab elada paremat, tervislikumat ja mõnusat elu! Aitan hea meelega kõiki huvilisi olenemata vanusest ja spordiga kokkupuute kogemusest. Lisaks treeningutele võin anda nõu ka toitumise osas.

Minu sportlase tee on olnud samas käänuline. Noorpõlves tegelesin kergetõustiku ja jalgpalliga, kuid aja jooksul süvenes huvi just rasketõustiku suunas. Pärast TÜ majandusteaduskonna lõpetamist ja karjääri sukuldamist tekkis jõusaalitreeningutesse pikk, ligi 10-aastane paus, mille jooksul tegelesin jalgrattaspordiga. Jõudnud tagasi jõusaalitreeningute juurde ja enam-vähem samale tasemele, kus kunagi pooleli jäi, võtsin ette kõrge sihi ning ostutasin siseneda kultuurismi võistlusporti.

Eelmise aasta kevadest harjutangi Ott Kiivika juhendamisel ning esimene kultuurismi võistlus on plaanis juba käesoleva aasta aprillis.

Rohkem infot treeningute kohta leiab www.muhufitness.ee veebilehelt ja treeningutele registreerumiseks saada kiri

tonis@muufitness.ee

Tõnis Hinnosaar

Näärikuu ja küünlakuu Muhu Muuseumis

Näärikuu möödus muuseumis teiste kogudega tegeledes ja Juhan Smuuli 95. sünniaastapäeva ette valmistades. Juhataja Meelis Mereäär osales messil Soomes, tutvustas seal Muhu Muuseumi ja loota on, et külastajaid tuleb ikka rohkem.

21. jaanuaril toimus muuseumis MuIS-i kasutamise koolitus kõigile soovijale.

17. veebruaril tähistame Juhan Smuuli 95. sünniaastapäeva Muhu Põhikooli saalis. Toimuvad erine-



Juhan Smuuli
95. sünniaastapäev

17.02.2017 kell 12
Muhu Põhikooli saalis
ettekanded teemal
„Juhan Smuul ja naised.”
Kell 14 kohvilaud kooli sööklas.

Meite ergud lapsed

“Täna oli meil see tädi töö, kes öösel ka siin on,” rääkis poiss emale lasteaia’ast koju minnes. No neid, eks nii ju paistab lapsele küll. Tädi oo õhta viimane, kes koju saab ja omingu esimene, kes kohjas paikas oo. Neh ja tööd ju jaguks koa.

Ühel õhtul peale aastavahetust olime lastega õues. Üle metsa kostis ja paistis ilutulestiku kuma. Ma kuulsi poissi ütlevat, et “VAI-NAA” oo lahti, eks ole!? Laps oo kuuln, et nõnna riagitse.

Meitel oo nutikad lapsed, oo tõeste. Käe SÄÄRED läksid üles - ep tohi kohe naerda koa, neh. Ja veel, kui VIGURDAMINE tähendab vallandamist, erm-erm.

Meitel sii soarel nähtasse koa igat sorti loomi. Üks päe meite poisid tullid joosuga, et õues oo SUSLIK. Es oln ühti, olli hoopis tavaline kass.

Terit ja palju päikest Teitele vanaema Alli poolt



vad ettekanded teemal „Juhan Smuul ja naised.” Algus kell 12 ja tort kell 14.

18. veebruaril kell 11 saavad kõik soovijad tulla Koguvasse Välja talusse: käime ühiselt ära Juhan Smuuli monumendi juures, kuhu asetame küünla ja lilled, millele järgneb koosviibimine Väljal kohvilauas.

Muhu Muuseumi varahoidja Mai Meriste käis abiks Hellamaa Külakeskuses, kus aitas nõu ja jõuga üles panna rätikute näitust. Hellamaa Külakeskuse lahtioleku aegadel saavad seda kõik huvilised vaatama minna.

Küünlakuus toimuvad muuseumis väiksed ümberkorraldused, et kevadel saaksid külastajad näha uusi näitusi.

Muuseum on avatud T-L 10-17. Kontorihoones on väike valik suveniire ja meilt saab osta ka topsi kohvi, et jalutuskäik Koguvasse oleks veel mõnusam.

Tervitustega

Siret Jõelett

Muhu Muuseumi tegevusjuht

Muhulaste ja saarlaste muistsest vabadusvõitlusest

kroonikate, rahvapärimuse ja ajalookirjutuse põhjal

Henriku Liivimaa kroonikast võime lugeda, mis toimus Muhu ja Saaremaal jaanuaris ja veebruaris 790 aastat tagasi.

Kui aga Fabianuse ja Sebastianuse püha¹ olid peetud, tulevad kokku kõik sakslased, riialased, liivlased koos lätlastega ja **eestlased**² kõigist oma maakondadest ja, kandes kaasas toitu ja oma sõjariistu, järgnevad auväärsele isandale Liivimaa piiskopile³, kellega ühes on semgalite piiskop⁴ ja meister Volquin⁵ oma vendadega ja ristiõdijatega. Ja pidanud mis-satalituse, lähevad nad jääd mööda edasi Saaremaa poole. Sõjavägi oli nimelt suur ja tugev, oli ligi **kakskümmend tuhat** meest, kes oma kalmeid korda seades, marssides eraldi oma lippudega ja oma hobuste ning sõidukitega mere jääd tümistades, tegid otsekui kõva äikese mürinat sõjariistade kokkutäristamisest ja sõidukite rapumisest ning kukkuvate ja end jälle püsti ajavate meeste ja hobuste liikumisest ja kärast siin ja seal jälal, mis oli sile kui klaas lõnatuultest ja vihmavetest, mis olid siis üle ujutatud, ja pakasest, mis oli järgnenud. Ja suure vaevaga läksid nad üle mere, kuni nad lõpuks rõõmustades jõudsid Saaremaa randa.

Niisiis juba üheksandal päeval, tulles Muhu linnuse juurde, lubavad nad seal ühelainsal ööl puhata, kusjuures neil on kokkupõrge linnuse omadega. Need, kartes ähvardavaid lahinguid ja ammunooli, tõmbuvad tagasi oma linnuse eluhoonetesse, läkitades öösel sõnu täis pettust ülempreestrile ja teistele sõjaväe vanematele, öeldes, et nad võtavad vastu Kristuse usu ja kristlaste rahu, et nad sõjaväe edasi liikudes tooksid sellele lüüasaamise ning tagatulijatele lahingu kaotamise. Ja ülemkarjane koos teiste vanematega tahtis neid vastu võtta ja rahu anda, kuid neid takistasid nende pettused ja kuritööd, sest ei aita tarkus ega nõu issanda vastu; tahtmata oma võltse kombeid maha jätta, ikka veel janunedes juua kristlaste verd ja ihates korda saata muid nurjatusi, polnud nad oma

väga kurja meelega püha ristimise kingitust ära teeninud; pannes lootuse oma linnuse tugevusele ja rahu soovimata ja igasuguseid häbematusi rääkides, olid nad ära teeninud pigemini mahatamise kui ristimise./.../

Esmalt niisiis ründavad sakslased valli, loodavad ronida üles linnusesse, kuid lüüakse nende poolt tagasi, saavad vigastada kive ja odade heiteist, mistõttu nad on sunnitud võitlema niihästi nõuga kui jõuga. Nad ehitavad masinaid, heidavad paterellidega⁶ nende paterellide vastu kive linnusesse, valmistavad sea, mille all nad kaevavad linnust, kuni jõuavad valli keskpaigani. Eemaldanud siis sea, panevad nad asemele tugeva puutorni; sellele ronivad üles vaprad relvastatud ja ammukütid, saates oma ammunooli, piike ja odasid saarlaste pihta kindlustises. Need paiskavad välja kive ja ammunooli nende pihta. Pärast seda kui on koitnud kuues päev⁷, esimene nimelt pärast Maarja puhastamise püha, et puhastamise päev ise ei muutuks

⁶ kiviheitemasinad

⁷ 3.veebruar. Maarja puhastamise päev on küünlapäev.

ebapuhtakse tapetute vere läbi, ägenes varahommikul võitlus veelgi, nad lammutasid juba ka kõvera rauaga ehk raudkonksuga kindlustist, kiskudes sellest välja ükshaaval kõik kõige suuremad puud, mille varal kindlustis püsis, nii et mõningane osa kindlustisest tuli juba maani maha. Kristlaste vägi rõõmustab, nad karjuvad, paluvad jumalat. Karjuvad ka need, rõõmustades oma Tarapitha üle. Need hüüvad appi hiit, nood Jeesust, kelle nimel ja kiituseks nad ronivad vapralt üles, jõuavad valli harjani, aga lüüakse ka nende poolt väga vapralt tagasi. Seda, kes esimesena üles ronib, surutakse paljude odalöökidega ja kivihoopidega, igatahes ainuüksi jumal hoidis teda vigastamata keset nii paljusid raevutsevaid vaenlasi. Sest kui ta üles ronib, tõukab vaenulik jõuk ta kohe tagasi, ja kui ta jälle ja veel mitu korda üles ronib, tõrjuvad vaenlased ta nii mitu korda tagasi, kui mitu korda ta püüab ülespoole ronida, kuni seesinane sakslane lõpuks küll pika mõõgaga tõrjudes vaenlase piike, igatahes jumala inglil kergitusel jõudis kõige kõrgema kindlustiseni, mis oli vaenlaste peade kohal, ja et

ta ei saaks viga vaenlaste odadest altpoolt, paigutas ta kilbi jalgade alla ja kilbil seistes üksinda vaenlaste vastu võitles, kuni jumal saatis teise ja kolmanda. Kolmas, oh häda, tõugatakse tagasi ja libiseb kõrgelt tagasi alla. Kaks kaitsevad endid sellest hoolimata vaenlaste hulga vastu, nende vastu ronib seljatagant viis saarlast samuti kõige kõrgema kindlustise otsa, heites nende pihta oma odad. Esimene neist tõugatakse odaga tagasi, sakslane mõõgaga löi, kukkudes surma ta sai ja teised pöörduvad põgenema. Muud sakslased järgnedes ronivad vapralt üles, et tulla esimestele appi. Ehkki vaenlaste raev tõrjub neid väga vapralt tagasi ja paljud neist saavad pihta, saanud haavata, ning teised tapetakse, nad siiski, lootes issandale ja tõrjudes suure vaevaga vaenlaste hulga eemale, hõivasid lõpuks kindlustise tipu. Ülesronimine oli niisiis väga raske, sest mägi oli kõrge ning jäätunud ja kividest müür mäe otsas külmunud nagu jää, nii et jalga ei saanud kuskile toetada. Kuid mõned redelit mööda, mõned köit mööda, ennast kinni hoides, tõesti issanda inglil kergitatuna,



Maal Muhu Muuseumi kunstikogust "Muhu linnuse vallutamine", mille annetas autor Kalev Koel.

Viited: ¹ 20. jaanuar

² Esiletõstet nüüd ja edaspidi artikli autori poolt

³ Piiskop Albert

⁴ Piiskop Lambert

⁵ Mõõgavendade ordu juht

jõuavad nad üles ja suruvad igalt poolt põgenevatele vaenlastele selga. Kristlaste hõiskamise ja võidurõõmu hää! Hää! Ramas⁸, paganate segaduse ja hukatuse nutt ja halamine! Nad tungivad linnusesse ja tapavad rahvast, Saaremaa paganarahvale armu nad ei saa anda, sest maha löövad nad muist, vangideks võtavad muist.

Liivlased koos lätlastega, käies ümber linnuse ringi, ei lase kedagi neist põgeneda. Vaenlaste üle võidu saavutanud, rõõmustavad võitjad, lauldes jumala kiitust. Kes ikka kaitses Taavetit vilistite eest, see päästab ka omad, andes võidu vaenlaste üle. Nad vallutavad linna, rõõvivad saaki, riisuvad vara, toredaid asju, ajavad hobused ja karja ära, mis üle jääb, põletavad nad tules. Saarlaste linnust neelab tuli, aga kristlased riisuvad rõõmsasti saaki.⁹

Liivimaa vanemast riimkroonikast¹⁰ saame veel teada, et Saaremaa asus seal merega ümbritsetult. See oli neile soodus, Sest nende vastu ei saanud sõdida väega. Suvel väga vähe kaitset Vajasid nad, see jutt on tõsi. Seetõttu olid nad palju aastaid Ristiustust ja maksust vabad. Nad elasid sõgeduses. Suvel rüüstasid nad maad Laevadega neile tuntud rannikutel; Tihti tegid nad suurt kahju. Meistrile valmistas see palju tuskat:

Igapidi otsis ta nõu,
Kuidas talvel üle jää
Sellele maale minna
Ja neilt **vabadus** võtta.
Nad löid seal rüsinas
Surnuks rohkem kui
kakskümmend viis sada
Naist, last ja meest.
Üks põgenes...
Ma tean hästi, ta ei maganud enne,
Kui ta sõprade juurde jõudis.
Ta kutsus rahva kokku
Ja rääkis neile uudisest.
Kogu rahvas oli kurb.
Hirmu pärast alistas kohe
Kogu Saaremaa rahvas.
Paljud mehed andsid oma lapse
ära;
Pantvangid viidi minema.

Nagu kõik muu, on ka ajaloo uurimine läbi teinud seinast seina muudatusi. Kunagi oli eesti muinasaja lõpu ja keskaja alguse uurimise põhiallikas lätlaste preestri Henriku poolt kirja pandud kroonika koos teiste meieni säilinud kroonikatega. Tänapäevaks on jäänud seisu, kus tundub, et ajaloolased ei tohi ega taha ühtegi kroonikasse kirjutatud sõna faktina käsitleda. Küllap seepärast ei taha nad enam ka mõistet „muistne vabadusvõitlus“ kasutada, sest Liivimaa vanemas riimkroonikas on sõnaselgelt öeldud, et saarlased oma vabadust kaitsesid. See, et tänapäeval vabadust teisiti mõistetakse kui 800 ja isegi 100 ja 50 aastat tagasi, on enesestmõistetav.

Ometi on üks punkt, millele inimene juba aastatuhandeid ühtmoodi reageerib - maksud. Maksude maksmine tekitab sama emotsiooni sõltumata ajastust ja nende maksmine võtab ära tubli tüki vabadust. Iseasi, et ühed eestlased teiste vastu sõdisid, aga ka seda on ajaloos korduvalt ette tulnud. Meie esivanemaid peetakse ajaloolaste noorema põlvkonna poolt vabaduse mõiste jaoks liiga küündimatuks, kuid samas arutletakse „Eesti ajaloo“ II köites tõsimeeli, et juba 50 aasta jooksul kujunes mandriosa allaheidetud rahvastel Liivimaa identiteet.¹¹ Saarte elanike suhtes tehakse, tõsi küll, mõõndus, kuna saarlased sõdisid ilmselgelt selle identiteedi vastu kogu sajandi esimese poole. Uusimate seisukohade kohaselt oli Saaremaa sõjakäik eelkõige osa suurest poliitikast, et Taanit, kes ülemvõimule Saaremaal ammusest ajast pretendeeris, ette jõuda.

Tõsiasi on see, et igast sõnast või väitest võib erinevalt aru saada. Kroonikate puhul on oluline veel tõlkimine. Üks ja sama tekst võib erinevate tõlkijate puhul täiesti erinev olla. Eriti kriitiliselt tuleb suhtuda arvudesse, sest inimestel on ikka kalduvus suurendada ja vähendada neid vastavalt sellele, kuidas neile kasulik on. Nii ei saa me kindlad olla ei selles, kui suur oli vaenuvägi, ega selles, kui palju oli Muhu linnuses inimesi. Seda, et neid kõiki ei tapetud, nagu vanemas riimkroonikas väidetakse, võib loota Henriku kroonikale tuginedes, kes kirjutab, et „vangi võtavad muist“.

Sellest hoolimata on hea, et sellised kroonikad on olemas. Muhulased ja saarlased saavad kroonika andmetele toetudes teada

üksikasju ühe kohutavama aja kohta Muhu ja Saaremaa ajaloos.

Muhu rahva mälus on säilinud nende sündmuse kohta kaks lühikest lugu, mis oma koleduses peegeldavad emotsionaalselt täpselt toonaseid sündmusi. Üks lugu seletab muhu naiste juustemoe algust ja teine räägib Muhu naiste vammuse ees olevate kaunistuste tähendusest. Suulist pärimust konkreetse sündmusega, antud juhul siis 3. veebruaril 1227 toimunud Muhu linnuse vallutamise, siiski üks-üheselt siduda ei saa. Nagu allpool näha, võis see ka sada aastat hiljem toimuda. Jutu sees võib mitmest sündmusest ka üks saada.

Loo on kirja pannud Vassili Kolk. „Peale Linnuse linna langesmist sattusid sakslaste kätte ka linnusevanema noor tütar, kes olnud väga ilus ja kelle kuld kollased juuksed langenud lahtiselt peaaegu kandadeni. Rüütlid tahtnud teda esmajärjekorras sellega häbistada, et lõiganud maha ta kuldseid juuksed. Seda tehtud avalikult kõigi ees, et kokku aetud ja alla andnud eestlased seda näeksid. See teinud aga naeste hulgas niisugust protestimeeleolu, et teisel päeval olnud kõigil naistel juuksed lühikeseks lõigatud ja sellest ajast kannudki Muhu naised lühikesi juukseid...“

Selline protest ei toonud linnusevanema tütrele midagi head ja teda piinati ja häbistati enne pea otsast raumist veel kõige kohutavamal moel. Selle mälestuseks kandnud muhu naised sajandeid oma vammuste ees kirjutud „muhu mände“ ja kaela ümber punasest kalevist riba. 3. veebruar ja sellele järgnenud päevad olid Muhumaal kindlasti väga koledad ja kurvad. Inimene pidi aga kõigega harjuma, et elu saaks edasi kesta.

Pärast seda, kui Valjala oli alistunud ja preestrid seal mitu päeva pidanud palehigis rahvast ristima, sai Saaremaa piiskopiks Godefridus, kes on tähtis ainult selle poolest, et on säilinud ürik, millega talle Saksa Rooma riigi valitsejalt Heinrich VII poolt 1228 antud lääni hulgas loetakse üles 5 Saaremaa kihelkonda: Muhu, Horele, Valdele, Carmele ja Kiligunde. Piiskop Godefridus läänistas omakorda 1228. aastal Muhu saare koos mõnede Saaremaal asuvate aladega Mõõgavendade ordule. Läänistamine tähendas seda, et Mõõgavendade ordu võis neilt aladelt makse koguda, st tulu saada. Maade reaalsel topograafilist jagamist ei toimunud. Samas ürikus on mainitud ka Hiiumaad kui asustamata saart, mida Muhu kohta ei öelda.

Ka see annab lootust, et muhulasi jäi veel piisavalt palju alles, et neilt maksu koguda ja lasta neil kirik ehitada, mis juba 50 aastat hiljem praegusel kujul olemas oli. Võim jäi siiski järgnevate aastate jooksul ordu kätte, kes jagas seda nii Riia piiskopi kui ka Riia linnaga, mitte aga nn õigusjärgse Saare-Lääne piiskopiga. Pärast seda, kui Mõõgavendade ordu 1236. aastal leedulaste poolt hävitati, olid saarlased ja loodetavasti ka muhulased oma peamisest maksukogujast vabanevad ja järgnevate aastakümnete jooksul pidi neile nende kohustusi korduvalt meelde tuletama. See annab lootust, et ehk rahvas sai enne 1261. aasta Liivi ordu ja 1270. aasta leedulaste laastamisretke mõnda aega kosuda.

Ühest kroonikast on seoses Muhu linnuse vallutamise aastapäevaga veel põhjust rääkida. Nimelt on Hellamaa kiriku paberite hulgas pikk venekeelne ülevaade Muhu ajaloost, mis on kirjutatud käekirja järgi otsustades köster Vassili Aava¹² poolt enne surma. Selles kirjeldatakse pikalt, kuidas muhulased enne vallutust elasid ja vallutajatega võitlesid ja peegeldab tol ajal levinud teadmisi ja hoiakuid.

„.../Arvatakse, et Ōsel ja Moon on asustatud soomesugu hõimu kuralaste poolt, millest ka nimi Kurosaar (so kuralastega asustatud saar), kuna Kuramaalt Sõrve poolsaareni on ainult 5 miili. Muhu saar asub mandrile lähemal Eestimaa kubermangu osas (lähim punkt 7 versta kaugusel). Selle elanikud jäid eestlaste mõjuallase, millega ilmselt seletub nende suur erinevus Saaremaa elanikest.

Saarte elanikud paistsid silma väljapaistva vaprusena ja ettevõtlikkusega ja tegelesid põhiliselt merenduse ja röövimisega jättes majapidamise ja põlluharimise naiste hoolde. Viimane iseärasus on säilinud ka kaasajal. Omades tähelepanuväärset hulka paate, sooritasid vaprad saarlased röövretki naabermaadesse röövides ka kaupmeeste laevu. Rootslaste ja taanlaste katsed neid ohtlikke piraate kahjutuks teha ja neid uhkeid paganaid, nagu kroonika neid nimetab, ristiisku pöörata, lõppesid tulutult. Saarlastel jõudsid ka sügavale sisemaale vene aladeni ja Pihkva kroonikas on kirjas, et aastal 1060 olid saarlased Jurjevi, Derpti¹³ ja isegi Pihkva all.

Järg pöördel.

¹² Vassili Aav (1849-1891), kes oli hilisema soome peapiiskopi Hermani isa, oli Hellamaal köster 1878-1891.

¹³ Jurjevi saksakeelne nimi on Derpt ja eesti keeles Tartu

⁸ Piiblis esinev linnanimi

⁹ Henriku Liivimaa kroonika. Toimetanud ja kommenteerinud E. Tarev. Tõlkinud R. Kleis. Eesti Raamat, Tallinn 1983.

¹⁰ Liivimaa vanem riimkroonika. Tõlkinud Urmas Eelmäe. Kirjastus Argo. Tallinn 2003.

¹¹ Eesti ajalugu II. Eesti keskaeg. Koostanud ja toimetanud Anti Seilart. Tartu 2012. Lk 79-80.

Muhulaste ja saarlaste muistsest vabadusvõitlusest

Algus lk 4.

Iha ohtlike mereseikluste vastu on säilinud siiani ja kohalikud tegelevad nii osavalt salakauba-veoga, et neid võimudel võimatu tabada on. Saarlased, nagu nime-
tatud, olid paganad. Nende pea-
jumal, mis oli ühtlasi ka äikese ja
sõjajumal, oli Taara ehk Jumal
(viimane nimetus säilis ka kristliku
jumala puhul).

Nad tõid oma jumalale ohvreid,
sealhulgas ka inimohvreid.

Saksa ristsõdijate võimu kind-
lustumisega Liivimaal, püüdsid
rüütlid allutada ka saare elanikke,
kuid pikka aega jäid need katsed
viljatuks. Vastupidi, saarlased
ründasid vihatud sissetungijaid ja
jõudsid välja nende linnuseni Riias.
1216. aastal sõdisid saarlased koos
eestlaste ja Polotski vürsti Vladimi-
riga saksa vallutajate vastu. 1217.
aastal vallutasid nad koos eestlaste,
novgorodlaste ja pihkvalastega
Otepää linnuse.

Saarlased juhtisid ägedat võit-
lust Liivimaa sakslaste, kuid ka
rootslaste ja taanlaste vastu.
Lõpuks 1227. aasta jaanuaris
korraldati saarlaste vastu eraldi
ristiretk, millest võttis osa umbes
20 000 sõjameest nende hulgas
juba allutatud eestlased, liivlased
ja lätlased, palju rüütleid ja nende
poolehoidjaid. 3 versta Werderist¹⁴
lõuna pool asusid nad mööda jääd
Väikease väina poole minema ja
peatusid saarlaste Muhu linnuse
juures, mille varemed on tänaseni
näha. Pärast kolmepäevast piira-
mist linnus vallutati ja selle 2500
asukat löödi maha. Pärast seda,
kui väed olid saare laastanud,
liiguti edasi Saaremaa poole.
Näinud vastupanu mõtetust võtsid
saarlased ristiusu vastu. Alistatud
saared jagati Riia peapiiskopi,
ordu ja Riia linna vahel. 1235 läksid
need alad koos Viikiga¹⁵ eraldi piis-
kopiriigi koosseisu, mida nimetati
algul Lihula, seejärel Pärnu ja
1260. aastast Saaremaa piiskop-
konnaks. Kuna ristiusk oli peale
surutud, siis saarlased tõusid oma
vallutajate vastu esimesel võimalu-
sel üles. Eriti suured vastuhakud
olid 20 aasta jooksul aastatel 1241-
1261. Saarlased tapsid saksa
vaimulikud, purustasid kirikud ja
kõik muu, mille vallutajad olid
ehitanud. Neid endid tõid aga
ohvriks Taarale. Rüütlid omakorda
laastasid maad ja hävitasid selle

elanikke ja rajasid linnuseid, et
maad enda käes hoida. Võitlus
kohalike elanike ja vallutajate
vahel jätkus kuni suure vastu-
hakuni 1343. aasta 24. juulil, kui
saartel toimus nn sitsillia vesper¹⁶.
Üks osa saksa vaimulikest ja mun-
kadest tapeti ja teine osa toodi Taa-
rale ohvriks, kirikud kabelid ja
kloostrid purustati. Saarlased ja
muhulased oma kuningate juhti-
misel vallutasid Põide linnuse,
tapsid foogti, rüütlid ja kõik ordu-
mehed ja kindlustasid end Karja
linnuses, mis asus keset sood. 17.
veebruari ordu, mis oli preisi
vägedega tugevdatud, vallutas
linnuse ja tappis 9000 saarlast ja
muhulast ja nende kuningad poodi
üles.

Mälestus sellest verevalamisest
on säilinud ka rahva mälus. Rah-
vajutu järgi ei piirdunud karis-
tusretk ainult Saaremaaga vaid
praeguse Suuremõisa mõisa juurde
kutsuti kõik täiskasvanud muhula-
sed ja igal kümnendal muhulasel
raiuti pea otsast. Selle verise sünd-
muse mälestuseks kannavad siin-
sed inimesed tänaseni punast
riideriba kaeluse siniste kantide
vahel. Suuremõisa metsa juures
oleval karjamaal on tänase päe-
vani kivist väljaraaiatud rist, kuid
pole teada, kas see on seotud nende
sündmustega. Sellisest karmist
karistusest hoolimata tõusid
saarlased 1345. aastal uuesti üles
/.../ Vastupanu suruti maha ja
karistuseks pidid nad uuesti ehi-
tama purustatud kirikud ja
linnused. Sellega lõppes vastupanu
sakslastele./.../”

Nii nagu 790 aastat tagasi, on
Eesti ja Muhumaa ka 2017. aastal
suurte muudatuste lävel. Saaremaal
kaovad kõik senised vallad ja Muhu
vald peab jätkama kõrvuti Saaremaa
supervallaga. Paratamatult meenub,
et eelmise valdade liitmise järel
1939. aastal said uued vallad väevu
pool aastat rahulikult eksisteerida.
Siis algas nõukogude okupatsioon
ja sõda, mis pööras kõik pea peale
ning tõi kaasa suuri kannatusi nagu
13.-14. sajandil. Loodame, et
seekord läheb paremini.

Eda Maripuu

¹⁶ Sitsillia vesper oli ülestõus Sitsillia
saarel, mis puhkes 1282. aasta üles-
tõusmispuhade ajal Prantsuse / Anjou
dünastia kuninga Carlo I valitsemise
vastu, kes valitses Sitsillia kuningriiki
aastast 1266. Kuue nädala jooksul
tapsid mässulised umbkaudu 3000
prantslast ja kuningas Carlo kaotas
kontrolli saare üle.

¹⁴ Virtsu

¹⁵ Läänemaa

Raagi mänd

Kuivastust tulles enne Liiva küla vana Pädaste–Liiva maantee ääres
kasvab suur kahar mänd, mida kutsutakse Raagi männiks. See puu
võeti 1965. aastal kaitse alla kui kohaliku tähtsusega looduskaitse-
objekt. Alates 2003. aastast on Raagi mänd olnud kaitsealune
üksikobjekt. 1997. aastal mõõdeti selle männi rinnasümberrööduks
288 cm ja kõrguseks 15 m, puu seisund hinnati heaks.

Ent viimasel ajal on hakanud silma Raagi männi väga vilets seisund.
Kuigi vanal Pädaste–Liiva maanteel on liiklus lakanud, on männi tervis
nüüdseks märgatavalt halvenenud. See paistab välja valdavalt kolletanud
okastikust, kenasti rohetab ainult männi latv.

Männi läheduses elava Jaan Tamme sõnul on suur puu kuivanud
tõenäoliselt seetõttu, et kuklased voorivad alatasa mööda puutüve
üles ja alla. Sellel on omakorda põhjus, arvatavasti imevad nad
männiokkaist mahla või õigemini, karjatavad lehetäisid, kes lehemahla
imevad.

Kui vana on Raagi mänd? Et teha kindlaks ilmselt viimaseid
aastaid elava männi vanus, võtsime 2016. aastal juurdekasvupuuriga
kaks puurproovi ja mõõtsime metallmõõdulindiga tüve ümberröödu
1,3 m kõrgusel maapinnast. Raagi männi rinnasümberrööduks (koos
koorega) saime 292 cm.

Arvestades juurde puurproovidest välja jäänud säsilähedased
aastarõngad, võime Raagi männi aastarõngaste arvuks hinnata umbes
230. Rinnakõrguselt määratud vanuse järgi ületas männi kõrgus 1,3
meetrit 230 aastat tagasi. Ligikaudse hinnangu järgi kasvas kõnealune
puu 1,3 meetri kõrguseks kümne aastaga. See on siiski üksnes oletus.
Ometi on alust arvata juurdekasvukäiku uurides, et männiseeme, millest
sirgus Raagi mänd, tõukas umbes 1777. aasta paiku ehk 240 a tagasi.

Kui suure männi tüvele enam aastarõngaid ei lisandu, siis on tema
seisund õige halb. Paistab, et 230-aastaselt männil on käes eluõhtu.
Kas tõesti on väikesed usinad sipelgad võimsa männi allakäigule
otsustavalt kaasa aidanud? Lihtsalt kõrge vanuse tõttu see mänd veel
hääbuda ei tohiks. Männi hääbumise tegelikud põhjused vajavad veel
põhjalikumalt uurimist.

Eestist on teada vanemaidki elujõulisi mände, näiteks Türi lähedal
kasvab 390-aastane Raudemetsa mänd. Meelde tulevad ka California
igimännid, kelle vanust mõõdetakse tuhandete aastatega. Ka igimändidel
on sageli suurem osa võrast surnud ja haljendab vaid mõni oks. Ent
Muhumaa pole California ja Raagi mänd pole igimänd.

Loe Raagi männi kohta põhjalikumalt Eesti Looduse jaanuari-
numbris ilmunud artiklist “Kui vana on Raagi mänd?” (autorid Alar
Läänemaa ja Jaan Tamm).



**Raagi mänd
2016. a mais:
puuhiiglasel
haljendas veel
vaid paar
ladvakasvu.
Vaade kagust**

Foto: Jaan Tamme
erakogu

Tillunire seisud: Keskkonnaamet käis Tilluniret kaemas, teatas
11. jaanuari Meie Maa. Aktivist Heiki Hanso kohtus päev varem
Tillunire juures keskkonnaameti ja Muhu valla esindajatega ning
võimaliku tulevase teenusepakkuja, kellel on olemas sobilik eritehnika,
millega Tillunire saaks kevadel puhastada. Muret on tekitanud
valguskaabel ja kõrgepingeliinid, millega peab arvestama, et tagada
tööohutus. Tillunire põhjas on tugev paekivi. Keerulisem on puhastada
tammist eemale jäävat osa, kus põhjas on tugev sete ja puhastamiseks
tuleks eemaldada roog koos risoomidega.



Tõll oma ristimise hommikul Hiiumaa kõrval.

Jaan Rebane

Tõllu ristimisest kirjutas 21. jaanuari Meie Maa võrguväljaanne. Parvlaev Tõll valmis Poola laevatehases Remontowa. Tõll hakkab reisijaid teenindama Virtsu-Kuivastu liinil. Laeva kapteniteks on vaheldumisi Hanno Naaber ja Peeter Sepp.



MEITE MEKK CATERING on nagu restoran Sinu valitud kohas!

Tellida saab toitlustuse täis-teenust alates laua katmisest ja teenindamisest, kuni laua koristamiseni. Samuti saab tellida ka toite eraldi - kuum- ja külmalauda, suupisteid, saiakesi, pirukaid, kooke, torte ja palju muud. Võimalik rentida nõusid.

Küsi pakkumist!
Maarja Kumpas
telefon: 53 474 284
E-mail: meitemekk@gmail.com
www.facebook.com/Meite-Mekk-Catering

Nopped

Kommunaalameti juhiks valiti pealinnast sünnisaarele naasnud Karl Kõvamees (9 kandidaadi hulgast), teatas 10. jaanuari Saarte Hääl. Muhu kalapoest tegi juttu 11. jaanuari Meie Maa. Vabatahtlikud merepäästjad aitasid talvisel ajal Kesselaiu saarevahti, kirjutas 17. jaanuari Meie Maa. Tegelikult ei ole aga nende varustus piisav – hõljukiga saaks liigelda igas olukorras.

Rannakülalt pärit Karl Lõbus läheb "Rakett 69-le", kinnitas 17. jaanuari Saarte Hääl. Merily Porovart Orissaare vallast tuleb aga tegelema Muhu noortega, kirjutas 27. jaanuari Meie Maa. Merily valiti viie kandidaadi hulgast. Noorte ilukoolist noortekeskuses kirjutas 14. jaanuari Meie Maa. Ilukool toimub kuni maikuuni iga kuu teisel laupäeval kell 13–15.

Lugupeetud Liiva

Raamatukogu külastajad!

Liiva Raamatukogu on alates 1. märtsist 2017. a avatud järgmistel kellaaegadel:

teisipäeval 8.30 – 18.00

kolmapäeval 9.30 – 17.00

neljapäeval 8.30 – 18.00

reedel 9.30 – 17.00

laupäeval 8.30 – 13.00

Kohtumiseni raamatukogus!

Erika Pints,

Liiva Raamatukogu juhataja

Hellamaa

Raamatukogu

uued lahtiolekuajad

alates 1. veebruarist:

T 9 - 15

K 9 - 15

N 10 - 18

R 9 - 13

L 9 - 13

P, E - suletud

Muhu mõlk 2017

Muhu Muuseum kuulutab välja omaloominguliste laulude konkursi „Muhu mõlk 2017“. Oodatud on Muhu rahvalauludest inspireeritud laulud. Soovitav on kasutada Muhu kielt e murrakut. Palume autoril endal välja mõelda, kirja panna ja muuseumisse saata üks laul: laulusõnad ja noot või märged, millisel tuntud viisil seda laulda. Kirjutage autori nimi ja kontaktandmed ka. **Tähtaeg on 1. juuli 2017.**

Laul saata aadressil tegevus@muhumuuseum.ee või Muhu Muuseum Koguva küla 94724 Muhu vald Saare maakond või tuua ise muuseumisse.

Laule hindavad žürii ja kontserdil ka publik. Laulud tulevad esitusele 5. augustil 2017 muuseumis Tooma talu õuel, sündmusel "Muhu ringmängide päe ja Muhu mõlk 2017". Seal esitatakse ringmängud ja omaloomingulised laulud salvestatakse ajaloo jaoks. Selleks päevaks otsige palun oma laulule esitaja. Parimatele heliloojatele e mõlkijatele antakse kuulsus ja au ning mälestusese ka. **Lisa** võite küsida tegevusjuhilt: tegevus@muhumuuseum.ee või +372 5451 1291.

Väike Muhu Ehatares



Jaanuarikuu teine teisipäev, mis Torontos ja linnast väljaspool veel enamgi, algas väga lumiselt ja tormiselt, oli Ehatares aga hoopis päikseline. Ei saa ju teisiti ollagi, kui kaminasaalis keerlevad päikesesekullased seelikud ja välja on pandud suur hulk erksavärviliste lillemustritega muhu käsitööd, vahele veel kõikvõimalikke saare mustritega meeneid. Aga tõeline päike tuleb ikka inimestest. Kõige selle imelise väljapaneku ja vahvad lood Muhust, muhulastest ja elust Muhus töid ehatarelastele kaasa päikesest pakatavate hingedega Torontos elav muhulane Katrin (Sooäär) Sõmermaa ja tema Muhust külas olev ema Inna Sooäär. Juuresoleval pildil ongi meretagust elu tutvustanud Inna Sooäär, Ehatare elanik Alice Tomson ja Katrin Sõmermaa.

Jutuke ilmus ajalehe **Eesti Elu 20. jaanuari** numbris. "Ehatare on Toronto eestlaste vanadekodu, kus me Katriniga väikse Muhu tunni tegime. Pakkusime vanadele omatehtud leiba, mis kõigile meele pärast oli," kirjutas Inna Sooäär Muhulasele.

(Ajalehes ilmunud mustvalge foto on siinkohal kaetud originaalfotoga.)



Veautojuhi ja bussijuhi ameti- ja täiendkoolitus Kuressaares

Lp. kutseline autojuht!

Kui teil hakkab kutsetunnistuse kehtivusaeg lõppema, siis olete oodatud osalema tõeliselt praktilisel ja uuel tasemel autojuhi 35-tunnisel täiendkoolitusel Kuressaares.

Meie koolitused on kõik autojuhi töö- ja puhkeaja ning sõidumeerikute süvaõppega.

Täiendkoolitus (35 tundi) toimub 9.-12. märtsil.

Ametikoolitus (70 tundi) alustajatele algab 4. märtsil.

Koolitajad: Lenno Pöder ja Priit Lilleorg Ametikoolitus OÜ-st.

Koolituse hind ühele kategooriale 150 eurot. Veoauto ja buss koos 186 eurot. Ametikoolitus alustajatele 300 eurot.

Koolituse algus kell 9.00 aadressil Kohtu 22 Kuressaare Ametikool.

Registreerimiseks või lisainfo saamiseks helista meile julgelt telefonil 5886 7665 või külasta meie kodulehte: www.ametikoolitus.ee

Collester OÜ



Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevalaust!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine
Sildade reguleerimine
Rehvitööd
Piduristend
Heitgaaside mõõtmine
Kerevenituspink
Diagnostika
Klaaside vahetus

52 737 75 –
alan@collester.ee

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus

Uus JCB 4CX + erinevad kaevekopad

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Mulla, killustiku ja liiva müük



50 675 02 –
paavo@collester.ee

Paastukuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Natalia Tamm 93 (3.3)
Vaike Kalbin 90 (21.3)
Luule Laanpuu 88 (20.3)
Herbert Oidekivi 87 (25.3)
Virve Saarik 85 (24.3)
Helga Vapper 84 (22.3)
Helju Tuulik 83 (1.3)
Mihhail Hobuskoppel 83 (18.3)
Milvi Oidekivi 84 (26.3)
Meeli Oidekivi 82 (2.3)
Aivo Kabur 81 (7.3)
Alma Lõhmus 80 (11.3)
Heldi Schmuul 80 (21.3)
Jüri Vapper 75 (5.3)
Uno Aavik 75 (31.3)
Maive Maripuu 70 (21.3)



Ants Tuulmägi 70 (25.3)
Jaan Kesküla 60 (7.3)
Toomas Saarest 60 (10.3)
Imbi Linna 60 (22.3)
Kenni Merekiivi 60 (25.3)
Tiit Ülem 60 (29.3)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

SaareINFOabi 4536363

A.M.KONTOR OÜ

pakub raamatupidamise-, finants-
nõustamise ja personalitöö teenust.
Info telefonil 501526
anne.kontor@mail.ee

* Pakume **puulõhkumiste** teenust halumasinaga, samas müüa küttepuid. Tel. 5340 8138 Rein

Head metsaomanikud! Kõigil metsaomanikel on võimalus saada atesteeritud metsakonsulendilt kuni 15 tundi nõustamist aastas riigi kulul. Küsi lisainfot ja nõustamist MTÜ Saaremaa Metsaühingust! Tel. 5045 978 (üld) või 5305 9455; 5341 2480 (juhatuse liikmed)



Liiva Raamatukogus näitus –
„Loomingu Raamatukogu” 60
Head lugemist!

Kinoõhtu reedel, 10. veebruaril kell 19 Hellamaa külakeskuses: “November” (“Rehepapi” raamatu põhjal), pilett 4 eurot.

* Veebruaris on Piiri taaskasutuskeskus suletud.

Märtsi Muhulase materjalid on teretulnud 28. veebruari lõunani.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind 30 eurosent

Kirikuteated

EELK Muhi Katariina kogudus

Jumalateenistused toimuvad pühapäeviti kell 10 Liival eakate hooldekeskuses, kui pole teatatud teisiti.

Koguduse hooldajaõpetaja
Hannes Nelis, tel 529 1881
hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus

25. veebruaril kl 10 Jumalik liturgia.

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus

25. veebruaril kl 13 Aseteenistus.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

Menander Heinat

21. jaanuar 1922
Andruse, Oina küla

95. sünniaastal
mälestab Vaike
perega

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

29. detsembril 50-aastane **Aavo Roosileht**.

3. jaanuaril 43-aastane **Jüri Vatter**.

5. jaanuaril 85-aastane **Regina Peet**.

Tunneme kaasa omastele!



Soovid osta -
müüa kinnisvara
või vajad hüva
nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Mu-
humaa kinnisvarast! Adrem Kin-
nisvara tegutseb Saare maakonna
kinnisvaraga juba aastast 2002!

* Ostan **vanema mootorratta**.
Komplektus ei ole oluline. Võib
pakkuda ka varuosasid. Tel. 5139
893.



Muhu resto Koost ootab
tellimusi sünnipäevadeks,
juubeliteks, peielaudadeks,
firmapidudeks ja muudeks
koosviibimisteks.

* OÜ ESTEST PR ostab metsa-
ja põllumaad. Tel 50 45 215, 51 45
215, info@est-land.ee